

Частична предварителна оценка на въздействието

Институция:

Министерство на образованието и науката

Нормативен акт: Проект на Постановление на Министерския съвет за приемане на чуждестранни граждани или лица без гражданство, получили временна закрила на територията на Република България за студенти в българските държавни висши училища

Не е включен в законодателна/оперативна програма на Министерския съвет

Включен е в законодателната/оперативната програма на Министерския съвет за:

Лице за контакт:

Милан Мартинов, директор на дирекция „Висше образование“ в Министерството на образованието и науката

Телефон и ел. поща:

Тел.: 02 9217 543

e-mail: m.martinov@mon.bg

1. Проблеми за решаване:

1.1. Кратко опишете проблема/проблемите и причините за неговото/тяхното възникване. По възможност посочете числови стойности.

Проблем: „Липсва детайлна правна уредба регламентираща правото на чуждестранни граждани или лица без гражданство, получили временна закрила в Република България, да бъдат приемани за студенти в българските държавни висши училища“

Съгласно чл. 1а, ал. 3 от Закона за убежището и бежанците (ЗУБ) временна закрила се предоставя в случай на масово навлизане на чужденци, които са принудени да напуснат държавата си по произход, поради въоръжен конфликт, гражданска война, чужда агресия, нарушаване на човешките права или насилие в големи размери на територията на съответната държава или в отделен район от нея и които не могат по тези причини да се завърнат там.

След активирането през 2022 г. на Директива 2001/55/ЕО за временна закрила, за пръв път страната ни е изправена пред предизвикателството да осигури достъп до обучение и образование на толкова голяма група от деца в различна възраст, да предостави обучение по български език и да предприеме редица други приобщаващи мерки.

За всички деца и ученици с предоставена временна закрила се осигурява безплатно образование и обучение в държавните и общинските детски градини и училища в Република България, осигурява се

допълнително обучение по български език, като при необходимост се осигурява психологическа помощ и ресурсно подпомагане.

През втория срок на учебната 2023/2024 година в училищата са записани 3582 ученици с предоставена временна закрила, от тях 121 ученици се обучават в XI клас и 32 в XII клас.

Преди измененията и допълненията в Закона за висшето образование (ЗВО) от м. май 2024 г. действащата нормативна уредба не създаваше възможност лицата, които са със статут на временна закрила у нас, да бъдат приемани за обучение в държавните висши училища при облекчени условия.

Чрез изменения и допълнения на ЗВО, обнародвани в ДВ. бр. 39 от 1 май 2024 г. се даде възможност на лицата с предоставена временна закрила да могат да продължат образованието си във висши училища и да кандидатстват и учат в Република България при облекчени условия. По-конкретно чл. 68 е допълнен с нови алинеи 10¹ и 11², въвеждащи регламентацията относно приема на студенти – чуждестранни граждани и лица без гражданство, получили временна закрила.

Регулацията в ЗВО изисква приемането на подзаконова регламентация, която да уреди обществените отношения в областта. Съгласно чл. 6, ал. 2 от Закона за нормативните актове Министерският съвет (МС) издава постановления, когато урежда съобразно законите неуредени от тях обществени отношения в областта на неговата изпълнителна и разпоредителна дейност.

Причините, които налагат приемането на акта, освен с необходимостта да се внесе яснота и допълнят текстове от подзаконовата нормативна уредба съобразно последните промени в ЗВО, са свързани и с актуалната обстановка в страната, която налага осигуряването на достъп до обучение и образование на голяма група от деца в различна възраст, ползващи се от временна закрила.

Описаните обстоятелства показват необходимостта от приемане на Постановление на МС, чрез което на практика ще се предостави възможност за прием във висшите училища на желаещите да продължат обучението си чуждестранни граждани или лица без гражданство, получили временна закрила на територията на Република България, съобразно промените в ЗВО.

1.2. Посочете възможно ли е проблемът да се реши в рамките на съществуващото законодателство чрез промяна в организацията на работа и/или чрез въвеждане на нови технологични възможности (например съвместни инспекции между няколко органа и др.).

Разрешаването на описания по-горе проблем не може да се осъществи в рамките на съществуващото законодателство, чрез промяна в организацията на работа и/или чрез въвеждане на нови технологични възможности.

1.3. Посочете защо действащата нормативна рамка не позволява решаване на проблема/проблемите

¹ (10) (Нова - ДВ, бр. 39 от 2024 г.) Приемането на студенти - чуждестранни граждани или лица без гражданство, получили временна закрила на територията на Република България, се извършва при облекчени условия и по ред, определени с акт на Министерския съвет, на места извън утвърдения по реда на чл. 9, ал. 3, т. 6, букви "а" и "б" ежегоден брой на приеманите студенти. Броят на приеманите за обучение студенти се утвърждава ежегодно от Министерския съвет по висши училища и специалности.

² (11) (Нова - ДВ, бр. 39 от 2024 г.) След изтичане на срока на временната закрила или след отпадане на основанията за предоставянето и студентите по ал. 10 могат да продължат обучението си в съответното висше училище при условията и по реда, определени за български граждани.

Съгласно новата ал. 10 в чл. 68 от ЗВО „Приемането на студенти - чуждестранни граждани или лица без гражданство, получили временна закрила на територията на Република България, се извършва при облекчени условия и по ред, **определени с акт на Министерския съвет**, на места извън утвърдения по реда на чл. 9, ал. 3, т. 6, букви "а" и "б" ежегоден брой на приеманите студенти. Броят на приеманите за обучение студенти се утвърждава ежегодно от Министерския съвет по висши училища и специалности.“

От горното е видно, че за да бъде определен редът за прием следва да се приеме Постановление на МС, от което следва, че действащата нормативна рамка не позволява решаване на проблема, като е необходима целева регулация.

1.4. Посочете задължителните действия, произтичащи от нормативни актове от по-висока степен или актове от правото на ЕС.

Неприложимо.

1.5. Посочете дали са извършени последващи оценки на нормативния акт или анализи за изпълнението на политиката и какви са резултатите от тях?

Не са извършвани последващи оценки.

2. Цели

Целта, която се поставя с приемането на акта, е да се насърчи обучението на лицата, получили временна закрила, в български държавни висши училища.

3. Заинтересовани страни:

Заинтересовани страни, върху които предложението ще окаже въздействие са:

- Децата с предоставена временна закрила на възраст от 4 до 18 години, притежаващи валидна регистрационна карта за временна закрила;

По данни на Държавната агенция за бежанците при Министерския съвет (ДАБ при МС) към 02.04.2024 г. децата с предоставена временна закрила на възраст от 4 до 18 години, притежаващи валидна регистрационна карта за временна закрила са 10 560, от които 738 са на 17-годишна възраст, а 484 са на 18-годишна възраст.

- Родителите и семействата на децата с предоставена временна закрила, за които промяна ще има значителен положителни ефекти, свързани с минимизиране на разходите, които те отделят за обучението на своите деца, както и с възможността за осигуряване на по-добро бъдеще за тях;
- Държавните висши училища, като институции, осъществяващи функции в полза на обществото и гражданите и подпомагащи реализирането на правителствената политика, свързана с развитие на качествено висше образование;

Общият брой на държавните висши училища е 38, в т.ч. 33 ДВУ към МОН, 4 висши военни училища към Министерството на отбраната и 1 Академия на МВР.

- Министерство на образованието и науката като институция провеждаща държавната политика в областта на образованието;

- Държавната агенция за бежанците при Министерския съвет като институция със специална компетентност в областта на прилагането на държавната политика за предоставяне на международна закрила в Република България.

Посочете всички потенциални заинтересовани страни/групи заинтересовани страни (в рамките на процеса по извършване на частичната предварителна частична оценка на въздействието и/или при обществените консултации по чл. 26 от Закона за нормативните актове), върху които предложенията ще окажат пряко или косвено въздействие (бизнес в дадена област/всички предприемачи, неправителствени организации, граждани/техни представители, държавни органи/общини и др.).

4. Варианти на действие. Анализ на въздействията.

Вариант 1 „Без действие“:

Описание:

Вариант „Без действие“ означава да не се предприемат никакви действия – т.е. да не се приеме Постановление на МС. С прилагането на този вариант няма да се създаде уредба, която да регламентира условията и редът за приемане на чуждестранни граждани или лица без гражданство, получили временна закрила на територията на Република България за студенти в българските държавни висши училища.

По този начин няма да бъде спазена разпоредбата новата ал. 10 на чл. 68 от ЗВО, където е записано, че приемането на студенти - чуждестранни граждани или лица без гражданство, получили временна закрила на територията на Република България, се извършва при облекчени условия и по ред, **определени с акт на Министерския съвет.**

Прилагането на този вариант не е препоръчително, тъй като без предприемането на конкретни мерки няма да се даде логичен последователен отговор на промените в ЗВО, обнародвани в ДВ. бр. 39 от 1 май 2024 г.

Положителни (икономически/социални/екологични) въздействия:

При приложението на този вариант не се идентифицират положителни въздействия върху нито една от заинтересованите страни.

(върху всяка заинтересована страна/група заинтересовани страни)

Отрицателни (икономически/социални/екологични) въздействия:

Негативно въздействия при евентуално бездействие ще настъпи най-вече за гражданите с временна закрила, които имат намерение да учат висше образование в Република България, както и за техните семейства. Няма да се осигури възможност за достъп до висше образование на голяма група от младежи с временна закрила, възможност за тяхното обучение и последваща трудова реализация, както и други приобщаващи мерки. Това би ограничило лицата с временна закрила по отношение предоставянето на условия за квалифициране и на перспективи за заетост, което би им дало сигурност за бъдещето.

Като цяло прилагането на Вариант „Без действие“ ще затрудни приобщаването и интегрирането на млади хора с желание за продължаване на образованието и трудовата им реализация.

Специфични въздействия: няма

Въздействия върху малките и средните предприятия:

Прилагането на Вариант 1 няма да окаже въздействие върху малките и средните предприятия (МСП).

Административна тежест: няма

1.1. опишете качествено (при възможност – и количествено) всички значителни потенциални икономически, социални и екологични въздействия, включително върху всяка заинтересована страна/група заинтересовани страни. Пояснете кои въздействия се очаква да бъдат значителни и кои второстепенни.

1.2. опишете специфичните въздействия с акцент върху малките и средните предприятия и административната тежест (задължения за информиране, такси, регулаторни режими, административни услуги и др.)

Вариант 2 „Инициатива за регулаторни мерки с приемане на Постановление на Министерския съвет за приемане на чуждестранни граждани или лица без гражданство, получили временна закрила на територията на Република България за студенти в българските държавни висши училища“

Прилагането на този вариант на действие се инициира с оглед необходимостта от приемане на подзаконова правна уредба във връзка с описаните изменения и допълнения в ЗВО от м. май 2024 г.

С акта се предлага нов режим за прием на посочената категория лица, в който се предлага:

- Приемът на студенти – чуждестранни граждани и лица без гражданство, получили временна закрила, да се организира от висшите училища;
- Ежегодно да се осигуряват до 150 места субсидирани от държавата в редовна форма на обучение на български език, извън утвърдения по реда на чл. 9, ал. 3, т. 6, букви "а" и "б" от Закона за висшето образование ежегоден брой на приеманите студенти;

Предвижда се държавните висши училища (ДВУ) да организират кандидатстудентски изпит за прием на студенти – чуждестранни граждани и лица без гражданство, получили временна закрила и съобразно резултатите да ги класират. В случай че кандидат студентите са повече от 150, те ще бъдат класирани въз основа на резултатите от проведените изпити.

- Висшите училища, които са взели решение по чл. 68, ал. 4 от Закона за висшето образование, да могат да приемат и без конкурсен изпит посочените лица, издържали успешно държавните зрелостни изпити и/или задължителен държавен изпит за придобиване на професионална квалификация – по теория и практика на професията, съгласно Закона за предучилищното и училищното образование;
- Студентите през първата година на обучението си да преминават и обучение по специализирана езикова подготовка, организирана и провеждана от висшите училища, в департаменти, отговарящи на изискванията на Закона за висшето образование;
- Лицата, ползващи се с временна закрила, приети за студенти в български висши училища, да ползват настаняване и да заплащат такси по реда, определен за българските граждани.

Целите, които се поставят с приемането на акта, са да се насърчи обучението на лицата, получили временна закрила, в български училища и висши училища. По този начин ще бъде постигната устойчива и дълготрайна политика в образованието по отношение на грижата за лицата с временна закрила.

Очакваните преки резултати от прилагането на акта са:

- Осигуряване на достъп до обучение и образование на голяма група от деца в различна възраст, в това число предоставяне на обучение по български език и други приобщаващи мерки;
- Продължаване на образованието във висши училища и кандидатстване и учене в Република България при облекчени условия на лицата с предоставена временна закрила;
- Предоставяне на възможност за квалифициране и на перспективи за заетост, което ще даде сигурност на лицата с временна закрила;
- Перспектива за качествено развитие на пазара на труда;
- Приобщаване и интегриране на млади хора с желание за продължаване на образованието.

Проектът на акт е насочен към всички ДВУ, като всяко ДВУ ежегодно преценява необходимостта и възможностите за прием по реда на акта. Предвижда се в срок до 10 февруари на съответната година държавните висши училища ежегодно да подават в Министерството на образованието и науката заявка за броя на приеманите за обучение студенти - чуждестранни граждани или лица без гражданство, получили временна закрила на територията на Република България, за предстоящата учебна година по професионални направления и по специалности, като при определянето на броя на обучаваните студенти, специалностите и направленията, в които ще се провежда обучението, ще бъдат съобразени с всички изисквания на ЗВО.

Съгласно чл. 9, ал. 3, т. 1а от Закона за Висшето образование (ЗВО) Националната карта на висшето образование в Република България, която определя профилната и териториалната структура на висшето образование в страната по професионални направления и специалности от регулираните професии се актуализира ежегодно в съответствие със социално-икономическото развитие и потребностите на пазара на труда. Предложеният акт е в съответствие с цитираната разпоредба от ЗВО.

Предложеният проект на акт води до въздействие върху държавния бюджет. Допълнително необходимите средства ще се осигурят чрез реструктуриране на разходите и/или трансферите по централния бюджет за 2024 г., а за следващите години същите ще бъдат разчитани в рамките на бюджетната процедура за съответната година по трансферите на държавните висши училища и научните организации.

Предложеният режим за прием на студенти – чуждестранни граждани и лица без гражданство, получили временна закрила, е от особена важност в настоящия момент, тъй като по данни на ДАБ при МС, децата с предоставена временна закрила на възраст от 4 до 18 години, притежаващи валидна регистрационна карта за временна закрила към 02.04.2024 г., са 10 560, от които 738 са на 17-годишна възраст, а 484 са на 18-годишна възраст.

Положителни (икономически/социални/екологични) въздействия:

Положително въздействие ще е налице за гражданите с временна закрила, които имат намерение да учат висше образование в Република България, както и за техните семейства. Те ще имат възможност да продължат своето развитие, като се предостави възможност за квалифициране и за предоставяне на перспективи за заетост.

(върху всяка заинтересована страна/група заинтересовани страни)

Отрицателни (икономически/социални/екологични) въздействия:

От приложението на този вариант на действие не се очакват отрицателни икономически, социални или екологични въздействия върху заинтересованите страни.

(върху всяка заинтересована страна/група заинтересовани страни)

Специфични въздействия: няма

Въздействия върху малките и средните предприятия:

Прилагането на Вариант 2 няма да окаже въздействие върху МСП.

Административна тежест: Вариант 2 няма да окаже въздействие върху административната тежест.

(въздействията върху малките и средните предприятия; административна тежест)

1.1. Опишете качествено (при възможност – и количествено) всички значителни потенциални икономически, социални и екологични въздействия, включително върху всяка заинтересована страна/група заинтересовани страни. Пояснете кои въздействия се очаква да бъдат значителни и кои второстепенни.

1.2. Опишете специфичните въздействия с акцент върху малките и средните предприятия и административната тежест (задължения за информиране, такси, регулаторни режими, административни услуги и др.)

Вариант 3 „Нерегулативна намеса“ - В конкретния случай не са налице алтернативни възможности на нерегулаторни мерки. Този вариант е неприложим, тъй като решаването на проблема е възможно единствено чрез приемане на акт на Министерския съвет.

5. Сравняване на вариантите:

Степени на изпълнение по критерии: 1) висока; 2) средна; 3) ниска.

		Вариант 1 „Без действие“	Вариант 2
Ефективност	Цел: Да се насърчи обучението на лицата, получили временна закрила, в български държавни висши училища.	3	1
Ефективност	Цел: Да се насърчи обучението на лицата, получили временна закрила, в български държавни висши училища.	3	1
Съгласуваност	Цел: Да се насърчи обучението на лицата, получили временна закрила, в български държавни висши училища.	3	1

1.1. Сравнете вариантите чрез сравняване на ключовите им положителни и отрицателни въздействия.

1.2. Посочете степеня, в която вариантите ще изпълнят определените цели, съгласно основните критерии за сравняване на вариантите: ефективност, чрез която се измерва степеня, до която вариантите постигат целите на предложението; ефикасност, която отразява степеня, до която целите могат да бъдат постигнати при определено ниво на ресурсите или при най-малко разходи; съгласуваност, която показва степеня, до която вариантите съответстват на действащите стратегически документи.

6. Избор на препоръчителен вариант:

По идентифицирания проблем се установи, че изборът на Вариант 2 и предприемане на регулаторни мерки би бил най-подходящ за прилагане.

Аргументите за това са свързани със следното:

- 1. Вариант 2 се отличава с най-висока степен на ефективност, във връзка с неговата целесъобразност и с най-висок потенциал за постигане на целите.**
- 2. Вариант 2 се характеризира с най-висока степен на ефикасност сред идентифицираните варианти на действие с оглед на ефекта за заинтересованите страни и за обществото.**
- 3. Вариант 2 съдържа най-голям потенциал за изпълнение на държавните политики, насочени към развитие на висшето образование в Република България и предоставянето на международна закрила в страната.**

Посочете препоръчителните варианти за решаване на поставения проблем/проблеми.

6.1. Промяна в административната тежест за физическите и юридическите лица от прилагането на препоръчителния вариант (включително по отделните проблеми):

- Ще се увеличи
- Ще се намали
- Няма ефект

Прилагането на Вариант 2 няма да окаже въздействие върху административната тежест.

1.1. Изборът следва да е съотносим с посочените специфични въздействия на препоръчителния вариант за решаване на всеки проблем.

1.2. Ако се предвижда въвеждането на такса, представете образуването на нейния размер съгласно Методиката по чл. 7а от Закона за ограничаване на административното регулиране и административния контрол върху стопанската дейност.

6.2. Създават ли се нови/засягат ли се съществуващи регулаторни режими и услуги от прилагането на препоръчителния вариант (включително по отделните проблеми)?

- Да
- Не

Прилагането на Вариант 2 няма да засегне съществуващи регулаторни режими и услуги.

1.1. Изборът следва да е съотносим с посочените специфични въздействия на избрания вариант.

1.2. В случай че се предвижда създаване нов регулаторен режим, посочете неговия вид (за стопанска дейност: лицензионен, регистрационен; за отделна стелка или действие: разрешителен, уведомителен; удостоверителен и по какъв начин това съответства с постигането на целите).

1.3. Мотивирайте създаването на новия регулаторен режим съгласно изискванията на чл. 3, ал. 4 от Закона за ограничаване на административното регулиране и административния контрол върху стопанската дейност.

1.4. Посочете предложените нови регулаторни режими отговарят ли на изискванията на чл. 10 – 12 от Закона за дейностите по предоставяне на услуги.

1.5. Посочете изпълнено ли е изискването на § 2 от Допълнителните разпоредби на Закона за дейностите по предоставяне на услуги.

1.6. В случай че се изменят регулаторни режими или административни услуги, посочете промяната.

6.3. Създават ли се нови регистри от прилагането на препоръчителния вариант (включително по отделните проблеми)?

Да

Не

Прилагането на Вариант 2 няма да доведе до създаване на нови регистри.

Когато отговорът е „Да“, посочете регистрите, които се създават и по какъв начин те ще бъдат интегрирани в общата регистрова инфраструктура.

6.4. По какъв начин препоръчителният вариант въздейства върху микро-, малките и средните предприятия (МСП) (включително по отделните проблеми):

Актът засяга пряко МСП

Актът не засяга МСП

Препоръчаният вариант не засяга МСП.

Изборът следва да е съотнесен с посочените специфични въздействия на препоръчителния вариант.

6.5. Потенциални рискове от прилагането на препоръчителния вариант (включително по отделните проблеми):

Не са налице потенциални рискове от прилагането на Вариант 2.

Посочете възможните рискове от прилагането на препоръчителния вариант, различни от отрицателните въздействия, напр. възникване на съдебни спорове и др.

7. Консултации:

Проведени са консултации

Посочете основните заинтересовани страни, с които са проведени консултации. Посочете резултатите от консултациите, включително на ниво ЕС: спорни въпроси, многократно поставяни въпроси и др.

Предстоят обществени консултации по чл. 26 от Закона за нормативните актове

Провеждането на обществени консултации се осъществява по чл. 26, ал. 4 от Закона за нормативните актове за срок от 14 дни.

Предлага се проектът на акт е подложен на обсъждане в по-кратък срок предвид стартиралата кандидатстудентска кампания за прием на студенти във висшите училища и организирането на цялостната кампания за прием, изпити и класиране на желаещите да продължат обучението си чуждестранни граждани или лица без гражданство, получили временна закрила на територията на Република България. Целта е в кратък срок да бъдат определени местата за прием по висши училища, области на висше образование, професионални направления, образователно-квалификационни степени и специалности.

Обобщете най-важните въпроси за обществени консултации. Посочете индикативен график за тяхното провеждане и видовете консултационни процедури.

8. Приемането на нормативния акт произтича ли от правото на Европейския съюз?

Да

Не

Приемането на нормативния акт не произтича от правото на Европейския съюз.

1.1. Посочете изискванията на правото на Европейския съюз, включително информацията по т. 6.2 и 6.3, дали е извършена оценка на въздействието на ниво Европейски съюз, и я приложете (или посочете връзка към източник).

1.2. Изборът трябва да съответства на посоченото в раздел 1, съгласно неговата т. 1.5.

9. Изисква ли се извършване на цялостна предварителна оценка на въздействието поради очаквани значителни последици?

Да

Не

Не се изисква извършване на цялостна предварителна оценка на въздействието поради очаквани значителни последици.

(преценка съгласно чл. 20, ал. 3, т. 2 от Закона за нормативните актове)

10. Приложения:

Приложете необходимата допълнителна информация и документи.

11. Информационни източници:

1. [Закон за висшето образование;](#)
2. [Директива 2001/55/ЕО;](#)
3. [Решение за изпълнение \(ЕС\) 2022/382 НА Съвета от 4 март 2022 г.;](#)
4. [Официален сайт на ДАБ при МС;](#)
5. [Закон за убежището и бежанците.](#)

Посочете изчерпателен списък на информационните източници, които са послужили за оценка на въздействията на отделните варианти и при избора на вариант за действие: регистри, бази данни, аналитични материали и др.

12. Име, длъжност, дата и подпис на директора на дирекцията, отговорна за извършването на частичната предварителна оценка на въздействието:

Име и длъжност: Милан Мартинов, директор на дирекция „Висше образование“ в Министерството на образованието и науката

Дата: 21.06.2024 г.

Подпис:

X

Милан Мартинов
Директор на дирекция ВО